

บทที่ 3

วิธีดำเนินการวิจัย

การศึกษาวิจัยเรื่อง “การศึกษาเพื่อจัดการเส้นทางการเรียนรู้ศิลปะสถาปัตยกรรมวัฒนธรรมไทใหญ่ สำหรับเยาวชนในท้องถิ่น โดยกระบวนการศึกษาเชิงปฏิบัติการอย่างมีส่วนร่วมของกลุ่มเยาวชนในเขตเมืองแม่ฮ่องสอน ตามวัตถุประสงค์ ศึกษาบริบททางประวัติศาสตร์ สังคม และวัฒนธรรม ตลอดจนลักษณะกายภาพและสิ่งแวดล้อมทางธรรมชาติและวัฒนธรรมของชุมชนเมืองแม่ฮ่องสอน ในเขตเทศบาลเมืองแม่ฮ่องสอน จังหวัดแม่ฮ่องสอน และศึกษาคุณค่าและความสำคัญของมรดกทางศิลปะสถาปัตยกรรมวัฒนธรรมไทใหญ่ ในเขตเทศบาลเมืองแม่ฮ่องสอน และเสนอรูปแบบและวิธีการจัดการเส้นทางการเรียนรู้มรดกทางศิลปะสถาปัตยกรรมวัฒนธรรมไทใหญ่สำหรับเยาวชนในท้องถิ่น เพื่อการกระตุ้นเตือนและสร้างสำนึกให้กับกลุ่มเยาวชนเมืองแม่ฮ่องสอนได้เรียนรู้เข้าใจ และสำนึกรักในวัฒนธรรมของตน ซึ่งมีขั้นตอนและวิธีการศึกษา ประกอบด้วยหัวข้อต่าง ๆ ดังนี้

3.1 รูปแบบการวิจัย

3.2 การศึกษาภาคเอกสาร ทบทวนวรรณกรรม และแนวคิดทฤษฎี

3.3 การศึกษามรดกทางศิลปะสถาปัตยกรรมวัฒนธรรมไทใหญ่ ในเขตเทศบาลเมืองแม่ฮ่องสอน

3.3.1 การคัดเลือกกลุ่มเยาวชน “ทีมยุวศึกษามรดกวัฒนธรรมไทใหญ่เมืองแม่ฮ่องสอน ”

3.3.2 การศึกษาและสำรวจมรดกทางศิลปะสถาปัตยกรรมวัฒนธรรมไทใหญ่ในเขตเทศบาลเมืองแม่ฮ่องสอน จังหวัดแม่ฮ่องสอน

3.3.3 ผลการเก็บข้อมูลผลการเก็บข้อมูลมรดกทางศิลปะสถาปัตยกรรมวัฒนธรรมไทใหญ่

3.3.4 การวิเคราะห์คุณค่า และสภาพปัญหาของมรดกศิลปะสถาปัตยกรรมวัฒนธรรมไทใหญ่

3.4 การศึกษา และวิเคราะห์เพื่อการจัดการเส้นทางการเรียนรู้มรดกทางศิลปะสถาปัตยกรรมวัฒนธรรมไทใหญ่สำหรับเยาวชนในท้องถิ่น

- 3.4.1 การคัดเลือกมรดกศิลปะสถาปัตยกรรมวัฒนธรรมไทใหญ่เพื่อการจัดการเส้นทางการเรียนรู้
 - 3.4.2 การจำแนกประเภทมรดกทางศิลปะสถาปัตยกรรมวัฒนธรรมไทใหญ่ในเขตเทศบาลเมืองแม่ฮ่องสอนที่ได้รับการคัดเลือก
 - 3.4.3 ความคิดเห็นและเสนอแนะความต้องการเรียนรู้ ในเส้นการเรียนรู้มรดกทางศิลปะสถาปัตยกรรมวัฒนธรรมไทใหญ่
 - 3.4.4 การศึกษาวิเคราะห์เพื่อหารูปแบบของเส้นทางการเรียนรู้มรดกทางศิลปะสถาปัตยกรรมวัฒนธรรมไทใหญ่สำหรับเยาวชนในท้องถิ่น
- 3.5 การจัดการเส้นทางการเรียนรู้มรดกทางศิลปะสถาปัตยกรรมวัฒนธรรมไทใหญ่สำหรับเยาวชนในท้องถิ่น

ดังมีรายละเอียดต่อไปนี้

3.1 รูปแบบการวิจัย

วิทยานิพนธ์นี้ เป็นการวิจัยเชิงปฏิบัติการอย่างมีส่วนร่วม (Participatory Action Research : PAR) ของเยาวชน เพื่อศึกษาถึงบริบททางประวัติศาสตร์ สังคม และวัฒนธรรม ตลอดจนลักษณะกายภาพและสิ่งแวดล้อมทางธรรมชาติ วัฒนธรรมของชุมชนเมืองแม่ฮ่องสอน และคุณค่า ความสำคัญของมรดกทางศิลปะสถาปัตยกรรมวัฒนธรรมไทใหญ่ ในเขตเทศบาลเมืองแม่ฮ่องสอน จังหวัดแม่ฮ่องสอน เพื่อเสนอรูปแบบและวิธีการจัดการเส้นทางการเรียนรู้มรดกทางศิลปะสถาปัตยกรรมวัฒนธรรมไทใหญ่สำหรับเยาวชนในท้องถิ่น และเพื่อการกระตุ้นเตือนและสร้างสำนึกให้กับกลุ่มเยาวชนเมืองแม่ฮ่องสอน ได้เรียนรู้เข้าใจ และสำนึกรักในวัฒนธรรมของตน โดยใช้วิธีการศึกษาในรูปแบบสหวิทยาการ (Interdisciplinary Research) และนำเสนอผลการวิจัยในรูปแบบพรรณนา

3.2 การศึกษาภาคเอกสาร ทบทวนวรรณกรรม และแนวคิดทฤษฎี

เป็นการศึกษาภาคเอกสาร เพื่อศึกษาเกี่ยวกับข้อมูลพื้นฐานของเมืองแม่ฮ่องสอน บริบทประวัติศาสตร์ สังคม และวัฒนธรรมของเมืองแม่ฮ่องสอน ตลอดจนลักษณะกายภาพและสิ่งแวดล้อมทางธรรมชาติ วัฒนธรรมของชุมชนเมืองแม่ฮ่องสอน จังหวัดแม่ฮ่องสอน ตลอดจนแนวคิด ทฤษฎีที่เกี่ยวกับการจัดการทรัพยากรวัฒนธรรม และ แนวคิดที่เกี่ยวกับการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วมของเยาวชน ตลอดจนเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการศึกษาค้นคว้าครั้งนี้ ซึ่งผู้ศึกษาทำการศึกษาโดยทำการศึกษาค้นคว้าจาก

หนังสือ เอกสาร สิ่งพิมพ์ จากห้องสมุดของสถาบันการศึกษาต่าง ๆ หลายแห่ง อาทิ หอสมุด มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ ห้องสมุดคณะวิจิตรศิลป์ และหอสมุดแห่งชาติรัชมังคลาภิเษก จังหวัด เชียงใหม่ นำข้อมูลที่ได้จากการค้นคว้ามาจัดระเบียบ จำแนกและเรียบเรียง ซึ่งประกอบด้วยหัวข้อ ต่างๆ ดังนี้

- (1) บริบทเกี่ยวกับเมืองแม่ฮ่องสอน
 - (1.1) ภูมิหลังทางประวัติศาสตร์ของเมืองแม่ฮ่องสอน
 - (1.2) เมืองโบราณแม่ฮ่องสอน
 - (1.3) ชุมชนและสภาพแวดล้อมของเมืองแม่ฮ่องสอนในปัจจุบัน
 - (1.3.1) ย่านเมืองเก่าแม่ฮ่องสอน
 - (1.3.2) เส้นทางคมนาคมในตัวเมืองแม่ฮ่องสอนเดิม
 - (1.3.3) พื้นที่ทางประวัติศาสตร์
- (2) แนวคิด และทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับการการศึกษาครั้งนี้
 - (2.1) แนวคิดที่เกี่ยวกับการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วมของเยาวชน
 - (2.2) แนวคิดที่เกี่ยวกับการจัดการทรัพยากรทางวัฒนธรรม
- (3) เอกสาร และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง
 - (3.1) เอกสารและหนังสือ
 - (3.2) งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

ดังรายละเอียดที่นำเสนอผลการศึกษาในบทที่ 2

3.3 การศึกษามรดกทางศิลปะสถาปัตยกรรมวัฒนธรรมไทใหญ่ ในเขตเทศบาลเมืองแม่ฮ่องสอน

เป็นขั้นตอนการศึกษามรดกทางศิลปะสถาปัตยกรรมวัฒนธรรมไทใหญ่ ในเขตเทศบาลเมืองแม่ฮ่องสอน ซึ่งเป็นการศึกษาทั้งภาคเอกสารและภาคสนาม ในบริบทที่เกี่ยวกับมรดกทางศิลปะสถาปัตยกรรมวัฒนธรรมไทใหญ่ โดยกระบวนการศึกษาอย่างมีส่วนร่วมของกลุ่มเยาวชนในเขตเมืองแม่ฮ่องสอน ซึ่งเป็นรูปแบบของวิจัยเชิงปฏิบัติการอย่างมีส่วนร่วม (Participatory Action Research : PAR) เพื่อให้ทราบถึงประวัติความเป็นมา รายละเอียดและคุณค่าของมรดกทางศิลปะสถาปัตยกรรมวัฒนธรรมไทใหญ่ ที่ปรากฏอยู่ในเขตเทศบาลเมืองแม่ฮ่องสอน

ซึ่งประกอบด้วยขั้นตอนต่างๆ ดังนี้

3.3.1 การคัดเลือกกลุ่มเยาวชน “ทีมศึกษามรดกวัฒนธรรมไทใหญ่เมืองแม่ฮ่องสอน”

การดำเนินการในขั้นตอนนี้จะเป็นทำการคัดเลือกทีมศึกษามรดกวัฒนธรรมไทใหญ่เมืองแม่ฮ่องสอน ตามคุณสมบัติที่กำหนด ซึ่งผลการคัดเลือกได้เยาวชนมาทำหน้าที่เป็นทีมศึกษามรดกวัฒนธรรมไทใหญ่เมืองแม่ฮ่องสอน เพื่อมีส่วนร่วมอย่างสำคัญในการศึกษาและเก็บข้อมูลมรดกทางศิลปสถาปัตยกรรมวัฒนธรรมไทใหญ่ครั้งนี้ ผลการคัดเลือก และจัดกลุ่ม “ทีม ศึกษามรดกวัฒนธรรมไทใหญ่เมืองแม่ฮ่องสอน” จำนวน 27 คน ซึ่งมีองค์ประกอบและหน้าที่ตามความเหมาะสม โดยมีขั้นตอนที่ประกอบด้วยหัวข้อต่างๆ

(1) คุณสมบัติทีมศึกษามรดกวัฒนธรรมไทใหญ่เมืองแม่ฮ่องสอน

ทีมศึกษามรดกวัฒนธรรมไทใหญ่เมืองแม่ฮ่องสอน หมายถึง กลุ่มเยาวชนเมืองแม่ฮ่องสอนที่มีความสนใจ และมีความรู้เกี่ยวกับมรดกวัฒนธรรมไทใหญ่ ทั้งด้านประวัติศาสตร์ และข้อมูลแหล่งพื้นที่ศิลปสถาปัตยกรรมวัฒนธรรมไทใหญ่ที่สำคัญในเมืองแม่ฮ่องสอน พอสังเขป โดยมีคุณสมบัติเบื้องต้นในการเข้าร่วมทีมศึกษามรดกวัฒนธรรมไทใหญ่เมืองแม่ฮ่องสอน ดังนี้

คุณสมบัติเบื้องต้นของเยาวชน “ทีมศึกษามรดกวัฒนธรรมไทใหญ่เมืองแม่ฮ่องสอน”

- เป็นนักเรียนที่กำลังศึกษาในระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย โรงเรียนห้องสอนศึกษา อำเภอเมืองแม่ฮ่องสอน
- เป็นนักเรียนที่สนใจด้านวัฒนธรรมไทใหญ่ และประวัติศาสตร์ท้องถิ่น หรือร่วมกิจกรรมด้านวัฒนธรรมไทใหญ่แขนงต่างๆ ของเมืองแม่ฮ่องสอน
- เป็นนักเรียนที่มีความเข้าใจ ทราบคุณค่าของมรดกวัฒนธรรม และมีความคิดเชิงอนุรักษ์มรดกวัฒนธรรมท้องถิ่น
- เป็นนักเรียนที่สนใจการศึกษามรดกวัฒนธรรมไทใหญ่ และเข้าร่วมในลักษณะอาสาสมัคร (Volunteer)

(2) การคัดเลือกกลุ่มเยาวชน “ทีมศึกษามรดกวัฒนธรรมไทใหญ่เมืองแม่ฮ่องสอน”

จากที่กล่าวมาข้างต้น นิยาม “ทีมศึกษามรดกวัฒนธรรมไทใหญ่ เมืองแม่ฮ่องสอน” คือ คุณสมบัติเบื้องต้นในการคัดเลือกกลุ่มเยาวชนที่จะเข้ามาเป็นทีมศึกษามรดกวัฒนธรรมไทใหญ่เมืองแม่ฮ่องสอน และเพื่อให้ได้ทีมศึกษาที่มีเจตคติ

ที่ดีในการทำงานร่วมกัน และมีความยั่งยืนต่อการศึกษา และเรียนรู้มรดกวัฒนธรรม
ไทใหญ่ ผู้ศึกษาจึงได้มีขั้นตอนการคัดเลือกกลุ่มเยาวชน ดังนี้

1) การพบปะพูดคุย : การเข้าพบผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับกลุ่มเยาวชน

- ผู้ศึกษาเข้าไปประสานกับผู้อำนวยการ โรงเรียนห้องสอนศึกษา คุณวิเชียร
ชูเกียรติ และครูที่สอนในสาระวิชาประวัติศาสตร์ คุณพรกนก กาศิ๊บ ใน
ระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย
 - สอบถามเรื่องการเรียนการสอนประวัติศาสตร์ และประวัติศาสตร์
ท้องถิ่นที่เกี่ยวกับมรดกวัฒนธรรมไทใหญ่
 - อธิบายรายละเอียดการทำงานครั้งนี้ อาทิ กระบวนการทำงานที่กลุ่ม
เยาวชนมีส่วนร่วมในการศึกษา การสำรวจ การเก็บข้อมูลมรดก
วัฒนธรรมไทใหญ่ในเมืองแม่ฮ่องสอน ตลอดจนประโยชน์ที่จะได้รับ
ในส่วนของเยาวชน และชุมชน
 - เรียนเชิญครูสาระวิชาประวัติศาสตร์เข้าร่วมการประชุมชี้แจง
รายละเอียดของการดำเนินงานศึกษา และการรับสมัครทีมยุวศึกษา
มรดกวัฒนธรรมไทใหญ่
- ผู้ศึกษาเข้าพบ และพูดคุยกับครูที่ทำงานที่เกี่ยวข้องกับเยาวชน กลุ่มนักเรียน
โรงเรียนห้องสอนศึกษา “เครือข่ายแกนนำเพื่อนเดือนเพื่อนจังหวัด
แม่ฮ่องสอน” อาจารย์กรองทอง เก่าสุวรรณ
 - สอบถามการทำงาน แนวคิด วิธีการทำงานกับกลุ่มนักเรียน ความสำเร็จ
ที่ผ่านที่มีเยาวชนมีส่วนร่วม และกระบวนการมีส่วนร่วมในกิจกรรม
ด้านวัฒนธรรมในท้องถิ่นเมืองแม่ฮ่องสอน
 - อธิบายรายละเอียดการทำงานครั้งนี้ ในส่วนของขั้นตอนการทำงาน
ที่กลุ่มเยาวชนเข้ามามีส่วนร่วม อาทิ การศึกษา การสำรวจ การเก็บ
ข้อมูลมรดกวัฒนธรรมไทใหญ่ในเมืองแม่ฮ่องสอน ตลอดจนประโยชน์
ที่จะได้รับในส่วนของเยาวชน และชุมชน
 - ผู้ศึกษาขอความร่วมมือจากครู ในการเลือกนักเรียนในระดับชั้นที่สนใจ
ด้านวัฒนธรรมไทใหญ่ และประวัติศาสตร์ท้องถิ่น หรือเข้าร่วม
กิจกรรมด้านวัฒนธรรมไทใหญ่แขนงต่าง ๆ ของเมืองแม่ฮ่องสอน
ตลอดจนที่มีความเข้าใจ ทราบคุณค่าของมรดกวัฒนธรรม และ
มีความคิดในการอนุรักษ์มรดกวัฒนธรรมท้องถิ่น และเรียนเชิญครู
เครือข่ายแกนนำฯ เข้าร่วมการประชุมชี้แจงรายละเอียดของการ

ดำเนินงานศึกษา และการรับสมัครทีมศึกษามรดกวัฒนธรรมไทใหญ่ และร่วมเป็นส่วนหนึ่งในฐานะ “ครูพี่เลี้ยง” ขั้นตอนสุดท้าย ขอความร่วมมือครูนักหมายและเตรียมนักเรียนเข้าประชุมครั้งที่ 1 (ประชุมชี้แจง รายละเอียด)

การประชุมครั้งที่ 1 (Information Meeting) : การประชุมชี้แจง รายละเอียด วิธีการดำเนินงานศึกษา การรับสมัครทีมศึกษาฯ และการจัดสรรทีมศึกษามรดกวัฒนธรรมไทใหญ่ และกำหนดหน้าที่ทำงานโดยทำการแบ่งเป็น 2 ช่วง ดังนี้

ช่วงที่ 1 : ชี้แจงข้อมูลรายละเอียดของการดำเนินการศึกษาและรับสมัครสมาชิกทีมศึกษามรดกวัฒนธรรมไทใหญ่

- ผู้ศึกษานำเสนอหัวข้อการศึกษา “การศึกษาเพื่อจัดการเส้นทางการเรียนรู้มรดกทางศิลปสถาปัตยกรรมวัฒนธรรมไทใหญ่สำหรับเยาวชนในท้องถิ่น โดยกระบวนการศึกษาเชิงปฏิบัติการอย่างมีส่วนร่วมของกลุ่มเยาวชนในเขตเมืองแม่ฮ่องสอน” วัตถุประสงค์ ขอบเขตการทำงาน ในส่วนของกลุ่มเยาวชน ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับในการร่วมกิจกรรม ทั้งส่วนของกลุ่มเยาวชน นักเรียน ครู และโรงเรียน ตลอดจนชุมชน ท้องถิ่นเมืองแม่ฮ่องสอน เพื่อการกระตุ้นเตือนและสร้างสำนึกให้กับเยาวชนเมืองแม่ฮ่องสอน ได้เรียนรู้เข้าใจ และสำนึกรักในวัฒนธรรมของตน รวมถึงผลของความสำเร็จในการอนุรักษ์วัฒนธรรมไทใหญ่เมืองแม่ฮ่องสอน โดยการทำงานอย่างมีส่วนร่วมในระดับเยาวชน สุดท้ายโอกาสให้นักเรียน ครู ผู้เข้าร่วมซักถามข้อข้องใจในการดำเนินการศึกษาครั้งนี้
- ผู้ศึกษาเปิดรับสมัครกลุ่มเยาวชน เพื่อเข้าร่วมทีมศึกษามรดกวัฒนธรรมไทใหญ่ในรูปแบบอาสาสมัคร (Volunteer) โดยให้นักเรียนที่สนใจกรอกแบบฟอร์มการสมัครเข้าร่วมทีมศึกษามรดกวัฒนธรรมไทใหญ่ ซึ่งมีแบ่งข้อมูลเนื้อหาเป็น 2 ส่วน คือ 1) ข้อมูลส่วนตัวเบื้องต้น 2) ข้อมูลส่วนที่ประกอบด้วยความสามารถพิเศษ และประเด็นสนใจศึกษาที่เกี่ยวข้องกับศิลปสถาปัตยกรรมมรดกวัฒนธรรมไทใหญ่ เพื่อใช้พิจารณาการจัดกลุ่มแบ่งสายการสำรวจ เก็บข้อมูลที่เหมาะสม และ

ตามความถนัดของทีมยุวศึกษาฯ แต่ละคน แต่ละกลุ่มตามแบบฟอร์ม
(ดูภาคผนวก ข)

ตารางที่ 3.1 ตารางรายชื่อนักเรียนเข้าร่วมทีมยุวศึกษามรดกวัฒนธรรมไทใหญ่เมืองแม่ฮ่องสอน
จำนวน 27 คน ดังนี้

ลำดับ ที่	ชื่อ - นามสกุล	ระดับ ชั้น	ความสามารถทาง วัฒนธรรม	ความสนใจศึกษา (เกี่ยวกับศิลปะสถาปัตยกรรม วัฒนธรรมไทใหญ่)
1.	นายชยันต์ ผู้ดอ	ม.6	ศิลปะการแสดง	วัด และสถาปัตยกรรมที่เกี่ยวข้อง
2.	นายชัชฌพงษ์ โชคเสกสรร	ม.6	ดนตรีไทใหญ่	วัด และสถาปัตยกรรมที่เกี่ยวข้อง
3.	นายชานนท์ สมบูรณ์ชัย	ม.6	ดนตรีไทใหญ่	งานศิลปะที่เกี่ยวข้องสถาปัตยกรรมไทใหญ่
4.	นายประพันธ์ ไม่มีชื่อสกุล	ม.6	ภาษา วรรณกรรม	วัด และสถาปัตยกรรมที่เกี่ยวข้อง
5.	นายพุทธิพงษ์ พงษ์ดา	ม.5	งานประดิษฐ์ไทใหญ่	วัด และสถาปัตยกรรมที่เกี่ยวข้อง
6.	นายรังสฤษฎ์ โชคเสกสรรค์	ม.5	ภาษา วรรณกรรม	งานศิลปะที่เกี่ยวข้องสถาปัตยกรรมไทใหญ่
7.	นายพงษ์พล ไม่มีชื่อสกุล	ม.5	งานประดิษฐ์ไทใหญ่	วัด และสถาปัตยกรรมที่เกี่ยวข้อง
8.	นายพงษ์พัฒน์ ปิ่นอิน	ม.5	ภาษา วรรณกรรม	งานศิลปะที่เกี่ยวข้องสถาปัตยกรรมไทใหญ่
9.	นายการ์นต์ สันติกรรม	ม.4	ดนตรีไทใหญ่	งานศิลปะที่เกี่ยวข้องสถาปัตยกรรมไทใหญ่
10.	นายวรัตน์ ชนันชวรวิทย์	ม.4	ดนตรีไทใหญ่	งานศิลปะที่เกี่ยวข้องสถาปัตยกรรมไทใหญ่
11.	นายศุภนัฐ คำมั่น	ม.4	ดนตรีไทใหญ่	วัด และสถาปัตยกรรมที่เกี่ยวข้อง
12.	นายชนกร รักไพรสงบ	ม.4	งานประดิษฐ์ไทใหญ่	วัด และสถาปัตยกรรมที่เกี่ยวข้อง
13.	นางสาวศศิวิมล คำดีเจริญ	ม.6	ศิลปะการแสดง	อาคารบ้านเรือนแบบไทใหญ่
14.	นางสาวชฎิกา วันดี	ม.6	การประดิษฐ์ไทใหญ่	อาคารบ้านเรือนแบบไทใหญ่
15.	นางสาววิลาวัลย์ คำอ่อง	ม.6	ภาษา วรรณกรรม	อาคารบ้านเรือนแบบไทใหญ่
16.	นางสาวปิยะนันท์ นันดาทิพย์	ม.5	ศิลปะการแสดง	งานศิลปะที่เกี่ยวข้องสถาปัตยกรรมไทใหญ่
17.	นางสาวสาธิตา พิทักษ์	ม.5	ภาษา วรรณกรรม	งานศิลปะที่เกี่ยวข้องสถาปัตยกรรมไทใหญ่
18.	นางสาวสมหญิง วรรณไฉ	ม.5	ศิลปะการแสดง	อาคารบ้านเรือนแบบไทใหญ่
19.	นางสาวพิมพ์ิกา วรรณธร	ม.5	งานประดิษฐ์ไทใหญ่	งานศิลปะที่เกี่ยวข้องสถาปัตยกรรมไทใหญ่
20.	นางสาวจริยา มหาสิงห์	ม.4	ภาษา วรรณกรรม	อาคารบ้านเรือนแบบไทใหญ่
21.	นางสาวสวยอิ่ง ไม่มีชื่อสกุล	ม.4	ศิลปะการแสดง	งานศิลปะที่เกี่ยวข้องสถาปัตยกรรมไทใหญ่
22.	นางสาวพรพรรณ กิตติคานูวงศ์	ม.4	การประดิษฐ์ไทใหญ่	งานศิลปะที่เกี่ยวข้องสถาปัตยกรรมไทใหญ่
23.	นางสาวสุมิตา มาตราราช	ม.4	ศิลปะการแสดง	อาคารบ้านเรือนแบบไทใหญ่
24.	นางสาวยาห์ดาพอ -	ม.4	การประดิษฐ์ไทใหญ่	อาคารบ้านเรือนแบบไทใหญ่
25.	นางสาวธนัชชา สุธรรม	ม.4	ศิลปะการแสดง	งานศิลปะที่เกี่ยวข้องสถาปัตยกรรมไทใหญ่
26.	นางสาวนิตา สันติกรรม	ม.4	การประดิษฐ์ไทใหญ่	งานศิลปะที่เกี่ยวข้องสถาปัตยกรรมไทใหญ่
27.	นางสาวนัฏดา ธรรมาวิมล	ม.4	การประดิษฐ์ไทใหญ่	งานศิลปะที่เกี่ยวข้องสถาปัตยกรรมไทใหญ่

ช่วงที่ 2 : การจัดสรรทีมศึกษามรดกวัฒนธรรมไทใหญ่ และกำหนดหน้าที่ทำงาน

- ผู้ศึกษานัดหมายผู้สมัครเข้าร่วมทีมศึกษามรดกวัฒนธรรมไทใหญ่ ทั้งหมด 27 คน
- ผู้ศึกษาทบทวนวัตถุประสงค์ในการทำงาน ซึ่งแจ้งขั้นตอนการทำงาน ขอบเขตเนื้อหาของงาน ปรับความคิด และเปิดให้ทีมศึกษาฯ ชักถาม ข้อข้องใจ ในการดำเนินงานในแต่ละขั้นตอนหลังจากนี้
- ผู้ศึกษาคัดเลือกทีมศึกษาฯ โดยพิจารณาข้อมูลความสนใจจากใบสมัครเข้าร่วมทีมศึกษามรดกวัฒนธรรมไทใหญ่ และการสัมภาษณ์ สอบถามข้อมูลรายบุคคล
- ผู้ศึกษาแจ้งการจัดสมาชิกทีมศึกษาฯ ทั้ง 6 ทีม พร้อมกับคัดเลือก หัวหน้าทีมย่อย (ดูตารางที่ 3.1)

(3) องค์ประกอบและหน้าที่ของ “ทีมศึกษามรดกวัฒนธรรมไทใหญ่เมืองแม่ฮ่องสอน”

- องค์ประกอบของทีมศึกษามรดกวัฒนธรรมไทใหญ่เมืองแม่ฮ่องสอน ประกอบด้วยส่วนสำคัญหลัก 3 ส่วน คือ หัวหน้าทีมหลัก หัวหน้าทีมย่อย และสมาชิกทีมศึกษาฯ
 - 1) หัวหน้าทีมหลัก หมายถึง ผู้ประสานงานระหว่างหัวหน้าทีมย่อยกับผู้ศึกษา และประสานงานกับเจ้าของ หรือผู้ดูแลแหล่งมรดกวัฒนธรรม ทำหน้าที่ดูแลการทำงานของแต่ละทีมย่อย อำนวยความสะดวกในการติดต่อประสานงานกับแหล่งข้อมูลแก่ทีมศึกษาฯ ตลอดจนมีบทบาทเป็นเลขานุการผู้ศึกษา และเป็นผู้ช่วยในการร่วมจัดประชุมรูปแบบการสนทนากลุ่ม
 - 2) หัวหน้าทีมย่อย หมายถึง ผู้ประสานงานระหว่างสมาชิกศึกษาฯ กับหัวหน้าทีมหลัก และผู้ศึกษา ทำหน้าที่ดูแล และร่วมทำงานกับสมาชิกศึกษาฯ ตลอดจนเรียบเรียงข้อมูล เก็บรายละเอียดโดยรวมของแหล่งข้อมูล และเป็นตัวแทนนำเสนอข้อมูลของกลุ่มแหล่งข้อมูลที่ได้รับผิดชอบ
 - 3) สมาชิกทีมย่อย หมายถึง ผู้ทำงานในทีมย่อย ประกอบด้วยสมาชิก 4- 5 คน ดังนี้ ผู้สัมภาษณ์ ผู้บันทึกข้อมูลการสัมภาษณ์ โดยใช้แบบบันทึกข้อมูลจากการสัมภาษณ์ และผู้สำรวจและเก็บข้อมูลสภาพพื้นที่ โดยใช้แบบสำรวจสภาพพื้นที่

- บทบาทของทีมศึกษามรดกวัฒนธรรมไทใหญ่เมืองแม่ฮ่องสอน บทบาทสำคัญหลัก 3 ส่วน ดังต่อไปนี้
 - 1) ทีมศึกษาศึกษาฯ ร่วมประชุมชี้แจง (Information meeting) เกี่ยวกับรายละเอียดวิธีการดำเนินงานศึกษา การรับสมัครทีมศึกษาศึกษาฯ และการจัดสรรทีมศึกษามรดกวัฒนธรรมไทใหญ่ และกำหนดหน้าที่ทำงาน ในประเด็นต่าง ๆ ตามมติที่ประชุม
 - 2) ทีมศึกษาศึกษาฯ ลงพื้นที่ร่วมกับผู้ศึกษา ลักษณะทัศนศึกษา ตามการแบ่งสายลงพื้นที่เก็บข้อมูล ทำการสำรวจ เก็บข้อมูลโดยการสัมภาษณ์ ชักถามเจ้าของ ผู้ดูแล หรือผู้เกี่ยวข้อง จากแหล่งข้อมูล
 - 3) ทีมศึกษาศึกษาฯ รวบรวม และเรียบเรียงข้อมูลภาคสนามของกลุ่ม เพื่อเป็นข้อมูลในการประชุมรูปแบบสนทนากลุ่ม(Group Discussion) เพื่อรับฟังความคิดเห็นและเสนอแนะความต้องการการเรียนรู้มรดกทางศิลปะสถาปัตยกรรมวัฒนธรรมไทใหญ่

ตารางที่ 3.2 ตารางการจัดกลุ่มของทีมศึกษามรดกวัฒนธรรมไทใหญ่ ทั้งหมด 6 กลุ่มย่อย ดังนี้

ทีมที่ 1	บทบาท / หน้าที่	
นายพงษ์พล -	หัวหน้าทีมย่อยทีมที่ 1	ผู้สัมภาษณ์ และเรียบเรียงข้อมูล
นายรังสฤษดิ์ โชคเสกสรรค์	รองหัวหน้าทีมย่อยทีมที่ 1	ผู้สัมภาษณ์
นายชนกร รักไพรสงบ	สมาชิกทีมย่อยคนที่ 1	ผู้บันทึกข้อมูลการสัมภาษณ์
นายพุดิพงษ์ พงษ์คำ	สมาชิกทีมย่อยคนที่ 2	ผู้สำรวจและเก็บข้อมูลสภาพพื้นที่
ทีมที่ 2		
ทีมที่ 2	องค์ประกอบ / หน้าที่	
นางสาวศศิวิมล คำดีเจริญ	หัวหน้าทีมย่อยทีมที่ 2	ผู้สัมภาษณ์ และเรียบเรียงข้อมูล
นางสาวรัชชา สุธรรม	รองหัวหน้าทีมย่อยทีมที่ 2	ผู้สัมภาษณ์
นางสาวนิดา สันติกรรม	สมาชิกทีมย่อยคนที่ 1	ผู้บันทึกข้อมูลสัมภาษณ์
นางสาวชุตินา วันดี	สมาชิกทีมย่อยคนที่ 2	ผู้สำรวจและเก็บข้อมูลสภาพพื้นที่
นางสาววิลาวัลย์ คำอ่อง	สมาชิกทีมย่อยคนที่ 3	ผู้สำรวจและเก็บข้อมูลสภาพพื้นที่

ตารางที่ 3.2 (ต่อ)

ทีมที่ 3	องค์ประกอบ / หน้าที่	
นายชยันต์ ผู้ดอ	หัวหน้าทีมย่อยทีมที่ 3	ผู้สัมภาษณ์ และเรียบเรียงข้อมูล
นายชิษณุพงศ์ โชคเสกสรรค์	รองหัวหน้าทีมย่อยทีมที่ 3	ผู้สัมภาษณ์
นายประพันธ์ ไม่มีชื่อสกุล	สมาชิกทีมย่อยคนที่ 1	ผู้บันทึกข้อมูลสัมภาษณ์
นายชานนท์ สมบูรณ์ชัย	สมาชิกทีมย่อยคนที่ 2	ผู้สำรวจและเก็บข้อมูลสภาพพื้นที่
ทีมที่ 4	องค์ประกอบ / หน้าที่	
นางสาวสวยอิง ไม่มีชื่อสกุล	หัวหน้าทีมย่อยทีมที่ 4	ผู้สัมภาษณ์ และเรียบเรียงข้อมูล
นางสาวพรพรรณ กิตติदानวงศ์	รองหัวหน้าทีมย่อยทีมที่ 4	ผู้สัมภาษณ์
นางสาวสุมิตา มาตราราช	สมาชิกทีมย่อยคนที่ 1	ผู้บันทึกข้อมูลสัมภาษณ์
นางสาวยาห่ตาพอ ไม่มีชื่อสกุล	สมาชิกทีมย่อยคนที่ 2	ผู้สำรวจและเก็บข้อมูลสภาพพื้นที่
นางสาวนัลดา ธรรมาวิมล	สมาชิกทีมย่อยคนที่ 3	ผู้สำรวจและเก็บข้อมูลสภาพพื้นที่
ทีมที่ 5	องค์ประกอบ / หน้าที่	
นางสาวปิยะนันท์ นันดาทิพย์	หัวหน้าทีมย่อยทีมที่ 5	ผู้สัมภาษณ์ และเรียบเรียงข้อมูล
นางสาวสมหญิง วรรณโณ	รองหัวหน้าทีมย่อยทีมที่ 5	ผู้สัมภาษณ์
นางสาวพิมพ์ิกา วรรณธร	สมาชิกทีมย่อยคนที่ 1	ผู้บันทึกข้อมูลสัมภาษณ์
นางสาวสาธิตา พิทักษ์	สมาชิกทีมย่อยคนที่ 2	ผู้สำรวจและเก็บข้อมูลสภาพพื้นที่
ทีมที่ 6	องค์ประกอบ / หน้าที่	
นายวรัตน์ ธนัชบรรวิทย์	หัวหน้าทีมย่อยทีมที่ 6	ผู้สัมภาษณ์ และเรียบเรียงข้อมูล
นายการ์นต์ สันติกรรม	รองหัวหน้าทีมย่อยทีมที่ 6	ผู้สัมภาษณ์
นายพงษ์พัฒน์ ปันอิน	สมาชิกทีมย่อยคนที่ 1	ผู้บันทึกข้อมูลสัมภาษณ์
นายสุภันธ์ คำมัน	สมาชิกทีมย่อยคนที่ 2	ผู้สำรวจและเก็บข้อมูลสภาพพื้นที่

สำหรับหัวหน้าทีมหลัก คือ นายชยันต์ พุดอก มีบทบาทเป็นเลขานุการของผู้ศึกษา และทำหน้าที่อำนวยความสะดวกแก่ทีมวิทยากรมรดกวัฒนธรรมไทใหญ่ เป็นผู้ประสานงานระหว่างหัวหน้าทีมย่อยกับผู้ศึกษา และประสานงานกับเจ้าของ ผู้ดูแลแหล่งมรดกวัฒนธรรม ทำหน้าที่ดูแลการทำงานของแต่ละทีมย่อย ตลอดจนเป็นผู้ช่วยในการร่วมจัดประชุมรูปแบบการสนทนากลุ่ม ส่วนหัวหน้าทีมย่อย ทั้ง 6 ทีม และสมาชิกทีมวิทยากร

3.3.2 การศึกษา และสำรวจมรดกทางศิลปสถาปัตยกรรมวัฒนธรรมไทใหญ่ในเขตเทศบาลเมืองแม่ฮ่องสอน จังหวัดแม่ฮ่องสอน

เป็นการศึกษาและสำรวจเก็บข้อมูลมรดกวัฒนธรรมไทใหญ่ในเขตเทศบาลเมืองแม่ฮ่องสอน ซึ่งเป็นการเก็บข้อมูลทั้งภาคเอกสารและภาคสนาม ที่ใช้วิธีการดำเนินการโดยกระบวนการศึกษาอย่างมีส่วนร่วมของกลุ่มเยาวชน “ทีมวิทยากรมรดกวัฒนธรรมไทใหญ่เมืองแม่ฮ่องสอน” ร่วมกับผู้ศึกษา เพื่อการกระตุ้นเตือนและสร้างสำนึกให้กับกลุ่มเยาวชนเมืองแม่ฮ่องสอน ได้เรียนรู้เข้าใจ และสำนึกรักในวัฒนธรรมของตน ซึ่งมีรายละเอียด ดังนี้

(1) กระบวนการและวิธีการเก็บข้อมูลมรดกทางศิลปสถาปัตยกรรมวัฒนธรรมไทใหญ่

(1.1) เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บข้อมูล

ในการเก็บข้อมูลครั้งนี้ ผู้ศึกษาสร้างเครื่องมือสำหรับเก็บข้อมูลภาคเอกสารและภาคสนาม 2 ประเภท ดังนี้

(1.1.1) ข้อมูลภาคเอกสาร

เป็นข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับประวัติศาสตร์ สังคม และวัฒนธรรม ตลอดจนลักษณะกายภาพและสิ่งแวดล้อมทางธรรมชาติและวัฒนธรรมของชุมชนเมืองแม่ฮ่องสอน ในเขตเทศบาลเมืองแม่ฮ่องสอน จังหวัดแม่ฮ่องสอน ซึ่งได้จากหนังสือ วารสาร บทความ และเอกสารงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง โดยใช้แบบบันทึกข้อมูลเอกสาร มีลักษณะเป็นแบบบันทึกข้อมูลบริบทเกี่ยวกับเมืองแม่ฮ่องสอน แบ่งได้ 6 ประเด็น ได้แก่

- 1) ภูมิหลังทางประวัติศาสตร์ของเมืองแม่ฮ่องสอน
- 2) เมืองโบราณแม่ฮ่องสอน
- 3) ชุมชนและสภาพแวดล้อมของเมืองแม่ฮ่องสอนในปัจจุบัน

- 4) ย่านเมืองเก่า
- 5) เส้นทางคมนาคมในอดีตและ
- 6) พื้นที่ทางประวัติศาสตร์ และข้อมูลการอ้างอิงจากเอกสารอื่นๆ

โดยใช้วิธีการทางประวัติศาสตร์ (Historical Method) สารการเรียนรู้ สังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม วิชาประวัติศาสตร์ ตามหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 เพื่อสืบค้นเรื่องราวประวัติศาสตร์ มี 5 ขั้นตอน ดังนี้

1. ตั้งประเด็นศึกษา
2. เสาะหาแหล่งข้อมูลหลักฐาน
3. รวบรวมข้อมูลที่เกี่ยวข้องให้ครบถ้วน
4. วิเคราะห์ตรวจสอบ ประเมินคุณค่าหลักฐาน
5. ตีความเพื่อตอบประเด็นศึกษาได้ว่าทำไมและอย่างไร
6. นำเสนอเรื่องราวที่ค้นพบได้อย่างมีเหตุผลและน่าสนใจ¹

ข้อมูลภาคเอกสารส่วนของยุคศึกษาฯ ดังกล่าวเป็นส่วนหนึ่งในการเรียนรู้ร่วมกับเยาวชน และนำข้อมูลทั้งหมดมาวิเคราะห์ แยกแยะ และเป็นส่วนหนึ่งในข้อมูลภาคเอกสารในบทที่ 2

(1.1.2) ข้อมูลภาคสนาม

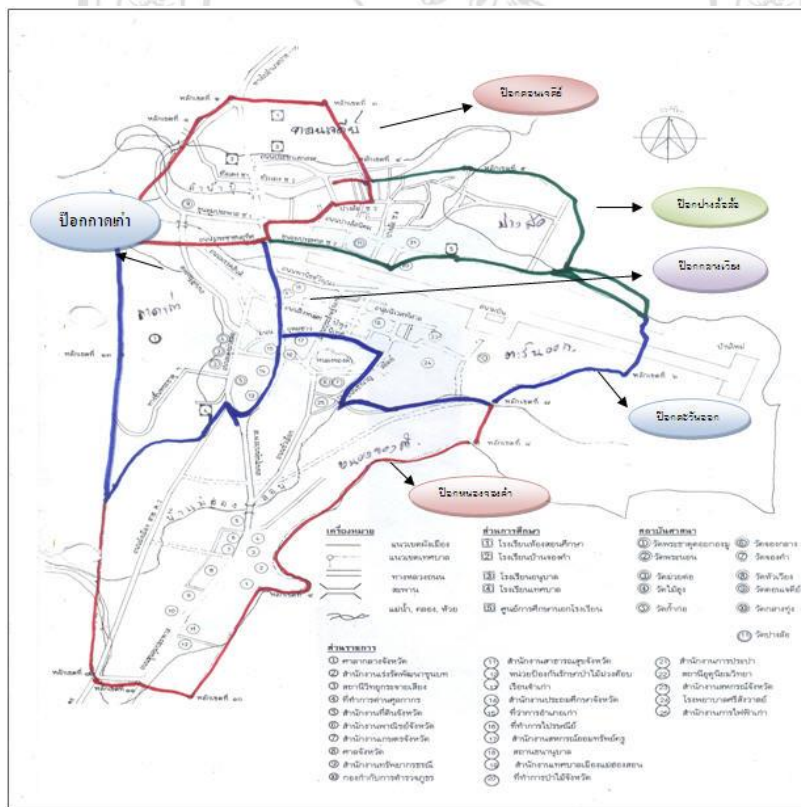
เป็นข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับบริบททางประวัติศาสตร์ สังคม และวัฒนธรรม ตลอดจนลักษณะกายภาพและสิ่งแวดล้อมทางธรรมชาติ และวัฒนธรรมของชุมชนเมืองแม่ฮ่องสอน แบ่งเครื่องมือเป็น 2 ประเภท คือ แบบบันทึกการสัมภาษณ์ ซึ่งได้จากการเก็บข้อมูลด้วยวิธีการสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้าง (Structured Interview) จากกลุ่มตัวอย่าง (Sample) จำนวน 10 คน และแบบบันทึกการสำรวจสภาพพื้นที่ และสัมภาษณ์แบบไม่มีโครงสร้าง (Unstructured Interview) ได้จากการสำรวจ และเก็บข้อมูลสภาพพื้นที่แหล่งมรดกทางศิลปะ

¹ สำนักวิชาการและมาตรฐานการศึกษา สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน กระทรวงศึกษาธิการ. “เพื่อนคู่คิด มิตรคู่ครู แนวทางการจัดการเรียนรู้ประวัติศาสตร์” (กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์ชุมนุมสหกรณ์การเกษตรแห่งประเทศไทย จำกัด, 2554) หน้า 24 -27

สถาปัตยกรรมวัฒนธรรมไทใหญ่ จากกลุ่มตัวอย่าง (Sample) จำนวน 20 คน จากประชาชนและผู้เกี่ยวข้องกับวัฒนธรรมไทใหญ่ในชุมชนเทศบาลเมืองแม่ฮ่องสอน ซึ่งประกอบด้วย นักวิชาการ พระภิกษุสงฆ์ ผู้รู้ หรือปราชญ์ท้องถิ่นและหัวหน้าหน่วยงานในองค์กรของภาครัฐ ที่มีความรู้เกี่ยวกับศิลปวัฒนธรรมไทใหญ่ของเมืองแม่ฮ่องสอน โดยวิธีการสุ่มตัวอย่าง (Sampling) ซึ่งเป็นการสุ่มแบบจงใจ (Purposive Sampling)

(2) การแบ่งพื้นที่การศึกษา และกลุ่มเยาวชนทำการเก็บข้อมูล

ในการแบ่งพื้นที่ศึกษา ผู้ศึกษาได้ศึกษาลักษณะการแบ่งเขตการปกครองของเขตเทศบาลเมืองแม่ฮ่องสอน มีลักษณะแบบแบ่งเขตการปกครองแบบไทใหญ่ เรียกว่า “ป๊อก” ซึ่งหมายถึง หย่อมหรือย่าน สำหรับเทศบาลเมืองแม่ฮ่องสอนจัดแบ่งพื้นที่แบบ “ชุมชนป๊อก” ทั้งหมด 6 ป๊อก ดังนี้ ป๊อกกาดเก่า ป๊อกคอนเจดีย์ ป๊อกปางลื้อ ป๊อกกลางเวียง ป๊อกตะวันออก และป๊อกหนองจอกคำ

แผนที่ 3.1 พื้นที่การแบ่งชุมชนป๊อกในเขตเทศบาลเมืองแม่ฮ่องสอน

ที่มา : สำนักงานวัฒนธรรมจังหวัดแม่ฮ่องสอน กระทรวงวัฒนธรรม. ประวัติศาสตร์วัฒนธรรมจังหวัดแม่ฮ่องสอน .
โครงการสืบค้นประวัติศาสตร์วัฒนธรรมแม่ฮ่องสอน, หน้า 52.

จากการการแบ่งชุมชนป๊อกในเขตเทศบาลเมืองแม่ฮ่องสอน ผู้ศึกษาได้จัดทีมยูวศึกษาเป็น 6 ทีม เพื่อให้สอดคล้อง และสะดวกในการเก็บข้อมูลภาคสนาม ตามตาราง ดังนี้

ตารางที่ 3.3 ตารางการจัดพื้นที่การศึกษาสำหรับกลุ่มเยาวชนทำการเก็บข้อมูล (ทีมยูวศึกษามรดกวัฒนธรรมไทใหญ่) ทั้งหมด 6 ทีมย่อย ดังนี้

ทีมที่ 1 : ชุมชนป๊อกคาดเก่า	บทบาท / หน้าที่	
นายพงษ์พล -	หัวหน้าทีมย่อยทีมที่ 1	ผู้สัมภาษณ์ และเรียบเรียงข้อมูล
นายรังสฤษดิ์ โชคเสกสรรค์	รองหัวหน้าทีมย่อยทีมที่ 1	ผู้สัมภาษณ์
นายธนกร รักไพรสงบ	สมาชิกทีมย่อยคนที่ 1	ผู้บันทึกข้อมูลการสัมภาษณ์
นายพุดพิงษ์ พงษ์ต้า	สมาชิกทีมย่อยคนที่ 2	ผู้สำรวจและเก็บข้อมูลสภาพพื้นที่
ทีมที่ 2 : ชุมชนป๊อกดอนเจดีย์		
นางสาวศศิวิมล คำดีเจริญ	หัวหน้าทีมย่อยทีมที่ 2	ผู้สัมภาษณ์ และเรียบเรียงข้อมูล
นางสาวธนัชชา สุธรรม	รองหัวหน้าทีมย่อยทีมที่ 2	ผู้สัมภาษณ์
นางสาวนิดา สันติกรรม	สมาชิกทีมย่อยคนที่ 1	ผู้บันทึกข้อมูลสัมภาษณ์
นางสาวชฎิกา วันดี	สมาชิกทีมย่อยคนที่ 2	ผู้สำรวจและเก็บข้อมูลสภาพพื้นที่
นางสาววิลาวัลย์ คำอ่อง	สมาชิกทีมย่อยคนที่ 3	ผู้สำรวจและเก็บข้อมูลสภาพพื้นที่
ทีมที่ 3: ชุมชนป๊อกปางล้อ		
นายชยันต์ ผู้ดอก	หัวหน้าทีมย่อยทีมที่ 3	ผู้สัมภาษณ์ และเรียบเรียงข้อมูล
นายชิษณุพงศ์ โชคเสกสรรค์	รองหัวหน้าทีมย่อยทีมที่ 3	ผู้สัมภาษณ์
นายประพันธ์ ไม่มีชื่อสกุล	สมาชิกทีมย่อยคนที่ 1	ผู้บันทึกข้อมูลสัมภาษณ์
นายชานนท์ สมบูรณ์ชัย	สมาชิกทีมย่อยคนที่ 2	ผู้สำรวจและเก็บข้อมูลสภาพพื้นที่

ตารางที่ 3.3 (ต่อ)

ทีมที่ 4 : ชุมชนป้อมกลางเวียง	องค์ประกอบ / หน้าที่	
นางสาวสวยอิ่ง ไม่มีชื่อสกุล	หัวหน้าทีมย่อยทีมที่ 4	ผู้สัมภาษณ์ และเรียบเรียงข้อมูล
นางสาวพรพรรณ กิตติदानวงศ์	รองหัวหน้าทีมย่อยทีมที่ 4	ผู้สัมภาษณ์
นางสาวสุมิตา มาตราราช	สมาชิกทีมย่อยคนที่ 1	ผู้บันทึกข้อมูลสัมภาษณ์
นางสาวยาห่ตาพอ ไม่มีชื่อสกุล	สมาชิกทีมย่อยคนที่ 2	ผู้สำรวจและเก็บข้อมูลสภาพพื้นที่
นางสาวนั้ดดา ธรรมวิมล	สมาชิกทีมย่อยคนที่ 3	ผู้สำรวจและเก็บข้อมูลสภาพพื้นที่
ทีมที่ 5 : ชุมชนตะวันออก	องค์ประกอบ / หน้าที่	
นางสาวปิยะนันท์ นันดาทิพย์	หัวหน้าทีมย่อยทีมที่ 5	ผู้สัมภาษณ์ และเรียบเรียงข้อมูล
นางสาวสมหญิง วรรณ โฉ	รองหัวหน้าทีมย่อยทีมที่ 5	ผู้สัมภาษณ์
นางสาวพิมพ์ิกา วรรณธร	สมาชิกทีมย่อยคนที่ 1	ผู้บันทึกข้อมูลสัมภาษณ์
นางสาวสาธิตา พิทักษ์	สมาชิกทีมย่อยคนที่ 2	ผู้สำรวจและเก็บข้อมูลสภาพพื้นที่
ทีมที่ 6 : ชุมชนป้อมหนองจอกคำ	องค์ประกอบ / หน้าที่	
นายวรัตน์ ธนัชบวรวิทย์	หัวหน้าทีมย่อยทีมที่ 6	ผู้สัมภาษณ์ และเรียบเรียงข้อมูล
นายการ์นต์ สันติกรรม	รองหัวหน้าทีมย่อยทีมที่ 6	ผู้สัมภาษณ์
นายพงษ์พัฒน์ ปันอิน	สมาชิกทีมย่อยคนที่ 1	ผู้บันทึกข้อมูลสัมภาษณ์
นายศุภนัฐ คำมัน	สมาชิกทีมย่อยคนที่ 2	ผู้สำรวจและเก็บข้อมูลสภาพพื้นที่

(3) การประชุมกลุ่มเพื่ออบรมเตรียมความพร้อมในการเก็บข้อมูล

สำหรับการเตรียมความพร้อมในการเก็บข้อมูล ผู้ศึกษาจัดการประชุมครั้งที่ 2 (Educational meeting) : ประชุมเตรียมความพร้อม เพื่อเตรียมความพร้อม และชี้แจงการแบ่งพื้นที่การศึกษา กำหนดหน้าที่ทำงาน วิธีเก็บข้อมูล และการบันทึกข้อมูลภาคเอกสาร ตลอดจนรายละเอียดการลงพื้นที่ทำงานภาคสนาม วิธีการสำรวจ และเก็บข้อมูล โดยวิธีการสัมภาษณ์ จากประชาชนและผู้เกี่ยวข้องกับวัฒนธรรมไทใหญ่ใน

ชุมชนเทศบาลเมืองแม่ฮ่องสอน รวมถึงเทคนิควิธีการสัมภาษณ์ และการบันทึกข้อมูล ข้อตกลงต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องในการลงพื้นที่ ระบุในตารางการทำงานร่วมกับกลุ่มศึกษามรดกวัฒนธรรมไทใหญ่ในเมืองแม่ฮ่องสอน ดังนี้

- ชี้แจงการแบ่งพื้นที่การศึกษา กำหนดหน้าที่การทำงาน (ดูตารางการทำงานร่วมกับทีมศึกษาฯ ภาคผนวก ก)
- ชี้แจงรายละเอียด และการใช้เครื่องมือ ประกอบด้วยเครื่องมือ 2 ประเภท ดังนี้

(3.1) เครื่องมือสำหรับเก็บข้อมูลภาคเอกสาร

- แบบบันทึกข้อมูลเอกสาร บันทึกข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับประวัติศาสตร์ สังคม และวัฒนธรรมไทใหญ่ ซึ่งเก็บข้อมูลจากหนังสือ วารสาร บทความ และเอกสารงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง จากแหล่งเรียนรู้ภายในเมืองแม่ฮ่องสอน อาทิ ห้องสมุด ศูนย์ไทใหญ่ศึกษาวิทยาลัยแม่ฮ่องสอน ศูนย์ประสานงานพิพิธภัณฑน์มีชีวิต และสื่อต่าง ๆ ที่ผู้ศึกษาได้จัดเตรียมไว้

(3.2) เครื่องมือสำหรับเก็บข้อมูลภาคสนาม ดังนี้

- แบบบันทึกการสัมภาษณ์ สำหรับทำการเก็บข้อมูลเบื้องต้นที่เกี่ยวข้องกับบริบททางประวัติศาสตร์ สังคม วัฒนธรรมและสิ่งแวดล้อม ตลอดจนลักษณะกายภาพและสิ่งแวดล้อมทางธรรมชาติ และวัฒนธรรมของชุมชนเมืองแม่ฮ่องสอน ด้วยวิธีการสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้าง (Structured Interview) จาก นักวิชาการท้องถิ่น ผู้รู้หรือปราชญ์ท้องถิ่นและหัวหน้าหน่วยงานในองค์กรของภาครัฐ ที่มีความรู้เกี่ยวกับศิลปวัฒนธรรมไทใหญ่ของเมืองแม่ฮ่องสอน และผู้เกี่ยวข้องกับวัฒนธรรมไทใหญ่ในชุมชนเทศบาลเมืองแม่ฮ่องสอน
- แบบบันทึกการสำรวจสภาพพื้นที่และสัมภาษณ์ สำหรับทำการสำรวจ และเก็บข้อมูลสภาพพื้นที่แหล่งมรดกทางศิลปะสถาปัตยกรรมวัฒนธรรมไทใหญ่เพิ่มเติม ด้วยวิธีการสัมภาษณ์แบบไม่มีโครงสร้าง (Unstructured Interview) จากพื้นที่ทั้ง 6 ป๊อก ดังนี้ ป๊อกกาดเก่า ป๊อกดอนเจดีย์ ป๊อกปางลื้อ ป๊อกกลางเวียง ป๊อก

ตะวันออก และป้อมหนองจอกคำ จากเจ้าของ หรือผู้ที่เกี่ยวข้องกับ
แหล่งมรดกทางศิลปวัฒนธรรมไทใหญ่ของเมือง

- ซึ่งแจ้งการลงพื้นที่ทำงานเก็บข้อมูลภาคเอกสาร ข้อมูลภาคสนาม และรวบรวม
ข้อมูลทั้งหมด และนัดหมายรวบรวมข้อมูลภาคเอกสาร และภาคสนาม สำหรับ
เขียนรายงานผลการดำเนินงาน เพื่อเสนอเส้นทางการศึกษาเรียนรู้มรดกทางศิลปะ
สถาปัตยกรรมวัฒนธรรมไทใหญ่

(4) วิธีการเก็บข้อมูล

ทำการศึกษาริบททางประวัติศาสตร์ สังคม และวัฒนธรรม ตลอดจนลักษณะ
กายภาพและสิ่งแวดล้อมทางธรรมชาติและวัฒนธรรมของชุมชนเมืองแม่ฮ่องสอน
ในเขตเทศบาลเมืองแม่ฮ่องสอน จังหวัดแม่ฮ่องสอน ร่วมกับทีมยูนิศึกษาฯ โดยแบ่ง
ทั้งภาคเอกสารและภาคสนาม ดังนี้

(4.1) เก็บข้อมูลภาคเอกสาร

เป็นข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับประวัติศาสตร์ สังคม และวัฒนธรรม ตลอดจน
ลักษณะกายภาพและสิ่งแวดล้อมทางธรรมชาติและวัฒนธรรมของชุมชนเมือง
แม่ฮ่องสอน ในเขตเทศบาลเมืองแม่ฮ่องสอน จังหวัดแม่ฮ่องสอน จาก
การศึกษาภาคเอกสารจากหนังสือ วารสาร บทความ และเอกสารงานวิจัยที่
เกี่ยวข้องจากแหล่งเรียนรู้ภายในเมืองแม่ฮ่องสอน อาทิ ห้องสมุด ศูนย์ไทใหญ่
ศึกษาวิทยาลัยแม่ฮ่องสอน ศูนย์ประสานงานพิพิธภัณฑ์มีชีวิต และสื่อต่าง ๆ ที่
ผู้ศึกษาได้จัดเตรียมไว้ โดยใช้แบบบันทึกข้อมูลภาคเอกสาร จากประเด็นศึกษา
6 ประเด็น ได้แก่ 1) ภูมิหลังทางประวัติศาสตร์ของเมืองแม่ฮ่องสอน 2) เมือง
โบราณแม่ฮ่องสอน 3) ชุมชนและสภาพแวดล้อมของเมืองแม่ฮ่องสอนใน
ปัจจุบัน 4) ย่านเมืองเก่า 5) เส้นทางคมนาคมในอดีตและ 6) พื้นที่ทาง
ประวัติศาสตร์ ร่วมศึกษากับกลุ่มยูนิศึกษาฯ ทีมย่อยทั้ง 6 ทีม และประเด็น
ศึกษา ดังนี้

- ทีมย่อยที่ 1 ข้อมูลประเด็นภูมิหลังทางประวัติศาสตร์ของเมืองแม่ฮ่องสอน
- ทีมย่อยที่ 2 เมืองโบราณแม่ฮ่องสอน
- ทีมย่อยที่ 3 ชุมชนและสภาพแวดล้อมของเมืองแม่ฮ่องสอนในปัจจุบัน
- ทีมย่อยที่ 4 ย่านเมืองเก่า
- ทีมย่อยที่ 5 เส้นทางคมนาคมในอดีตและ
- ทีมย่อยที่ 6 พื้นที่ทางประวัติศาสตร์

(4.2) เก็บข้อมูลภาคสนาม

เป็นข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับมรดกทางศิลปสถาปัตยกรรมวัฒนธรรมไทใหญ่ในเขตเทศบาลเมืองแม่ฮ่องสอน ประกอบด้วย ประวัติความเป็นมา ลักษณะทางกายภาพของแหล่งมรดกวัฒนธรรมไทใหญ่นั้น ๆ โดยเก็บข้อมูลในแต่ละชุมชน ร่วมกับเยาวชน ทีมนักศึกษา ๑ ทั้ง 6 ทีม ตามตารางการลงพื้นที่ (ภาคผนวก ตารางที่ 4 ตารางการทำงานร่วมกับกลุ่มศึกษามรดกวัฒนธรรมไทใหญ่ในเมืองแม่ฮ่องสอน)

- แบบบันทึกการสัมภาษณ์ สำหรับทำการเก็บข้อมูลเบื้องต้นที่เกี่ยวข้องกับบริบททางประวัติศาสตร์ สังคม วัฒนธรรมและสิ่งแวดล้อม ตลอดจนลักษณะกายภาพและสิ่งแวดล้อมทางธรรมชาติ และวัฒนธรรมของชุมชนเมืองแม่ฮ่องสอน ด้วยวิธีการสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้าง (Structured Interview) ใช้วิธีการสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้าง (Structured Interview) โดยวิธีการสุ่มตัวอย่าง (Sampling) จำนวน 10 คนซึ่งเป็นการสุ่มแบบจงใจ (Purposive Sampling) ประกอบด้วย นักวิชาการท้องถิ่น ผู้รู้หรือปราชญ์ท้องถิ่นและหัวหน้าหน่วยงานในองค์กรของภาครัฐ ที่มีความรู้เกี่ยวกับศิลปวัฒนธรรมไทใหญ่ของเมืองแม่ฮ่องสอนและผู้เกี่ยวข้องกับวัฒนธรรมไทใหญ่ในชุมชนเทศบาลเมืองแม่ฮ่องสอน ตามรายชื่อดังนี้
 1. คุณสันสนีย์ พุกกานนท์ ผู้อำนวยการสำนักงานวัฒนธรรมจังหวัดแม่ฮ่องสอน
 2. อาจารย์ประเสริฐ ประดิษฐ์ ผู้เชี่ยวชาญ และที่ปรึกษาศิลปวัฒนธรรมไทใหญ่ ประจำศูนย์ไทใหญ่ศึกษา วิทยาลัยชุมชนแม่ฮ่องสอน
 3. ดร.จรรยา คำวนตา ประธานคณะกรรมการสภาวิทยาลัยชุมชนแม่ฮ่องสอน
 4. คุณสุเทพ นุชทรวง อดีตนายกเทศมนตรีเมืองแม่ฮ่องสอน
 5. คุณเทพินท์ พงษ์วดี ประธานเครือข่ายชุมชนเมืองแม่ฮ่องสอน
 6. คุณคณิงหา สุภานันท์ ที่ปรึกษาและผู้ประสานงานประจำศูนย์ประสานงานพิพิธภัณฑน์มีชีวิตเมืองแม่ฮ่องสอน
 7. คุณคารณี ทองเขียว อดีตสมาชิกชุมชนป๊อกกลางเวียง
 8. อาจารย์สุพัตตา กาวรรณ อดีตข้าราชการครู สมาชิกชุมชนป๊อกดอนเจดีย์
 9. อาจารย์พัชราภรณ์ วิมาลัย ข้าราชการครู สมาชิกชุมชนป๊อกกลางเวียง
 10. อาจารย์สุรพงษ์ หิมะนันท์ ข้าราชการครู สมาชิกชุมชนป๊อกกาดเก่า

- แบบบันทึกการสำรวจสภาพพื้นที่ และสัมภาษณ์ ทำการสำรวจสภาพพื้นที่ และสัมภาษณ์เพิ่มเติม ร่วมกับกลุ่มศึกษามรดกวัฒนธรรมไทใหญ่ เพื่อให้ได้ข้อมูลเชิงลึกที่เกี่ยวกับโครงสร้างทางสถาปัตยกรรม ประโยชน์ใช้สอย และการปรับปรุงพื้นที่ จากแหล่งมรดกทางศิลปะสถาปัตยกรรมวัฒนธรรมไทใหญ่ ในเขตเทศบาลเมืองแม่ฮ่องสอนทั้ง 6 ปีกอ ดังนี้ ปีกอกาดเก่า ปีกอกอนเจดีย์ ปีกอปางลื้อ ปีกอกกลางเวียง ปีกอกตะวันออก และ ปีกอกหนองจองคำ ใช้วิธีการสัมภาษณ์แบบไม่มีโครงสร้าง (Unstructured Interview) จากกลุ่มตัวอย่าง (Sample) จำนวน 20 คน โดยวิธีการสุ่มตัวอย่าง (Sampling) ซึ่งเป็นการสุ่มแบบจงใจ (Purposive Sampling) ประกอบด้วย เจ้าของ หรือผู้ที่เกี่ยวข้องกับแหล่งมรดกทางศิลปวัฒนธรรมไทใหญ่ของเมืองแม่ฮ่องสอน ตามรายชื่อดังนี้
 1. พระครูอนุศาสน์ธรรมกิจ เจ้าอาวาสวัดหัวเวียง
 2. พระมงคล สุจิน ธรรมโม รองเจ้าอาวาสวัดจองคำ
 3. พระจิตตะ ฐานธมโม เจ้าอาวาสวัดจองกลาง
 4. พระครูอนุศาสน์โสภณ เจ้าอาวาสวัดม่วยต่อ
 5. พระใบฎีกาศาสน์ สาสโน เจ้าอาวาสวัดพระนอน
 6. พระครูอนุรักษ์ธรรมาเจดีย์ เจ้าอาวาสวัดคอนเจดีย์
 7. พระอาจารย์เล็ก ปัญโญ เจ้าอาวาสวัดปางลื้อ
 8. พระเสวี ธิปบุญ โภธิ์ รักษาการเจ้าอาวาสวัดกลางทุ่ง
 9. พระครูอธิษฐานธรรมการ เจ้าอาวาสวัดพระธาตุคอกยอกองมู
 10. พระครูอนุชิต สุตาธร เจ้าอาวาสวัดผาอ่าง
 11. พระครูอนุศาสน์สุดคุณ เจ้าอาวาสวัดก้าก้อ
 12. สัมภาษณ์ คุณป้าสุพัตตรา วรณศิริ, เจ้าของบ้าน (ร้านยอดคำเรือนแก้ว)
 13. สัมภาษณ์ อาจารย์บุญเลิศ วิรัตน์ภรณ์, เจ้าของบ้าน และร้านป่าต้อง (ผู้เช่า)
 14. สัมภาษณ์ คุณป้าดวงรัตน์ รัตนรำพึง, เจ้าของบ้าน (ร้านอัญมณี)
 15. สัมภาษณ์ คุณจำเริญ พรหมวังศรี, ผู้ดูแล (ร้านดอกไม้บัวแก้ว และ โรงแรมสงวนสิน)
 16. สัมภาษณ์ คุณชายบุญจิรา ทองเขียว, เจ้าของบ้าน และ ร้านคิ้วเพชร (ผู้เช่า)
 17. สัมภาษณ์ อาจารย์วัฒนา กวีวัฒน์, เจ้าของบ้าน (บ้านโบราณร้อยปี)

18. สัมภาษณ์ อาจารย์ชงชัย สิทธิเวช อดีตข้าราชการครู ผู้เชี่ยวชาญดนตรี
ไทใหญ่เมืองแม่ฮ่องสอน สมาชิกชุมชนป๊อปปองลื้อ
19. สัมภาษณ์ คุณลุงมานพ ประเสริฐกุล ผู้เชี่ยวชาญศิลปะการแสดง
พื้นบ้านไทใหญ่เมืองแม่ฮ่องสอน สมาชิกชุมชนป๊อกกาเดเก่า
20. สัมภาษณ์ คุณสุทัศน์ ประสิทธิ์กุล สมาชิกชุมชนป๊อกตะวันออก และ
ทายาทคหบดีแม่ฮ่องสอน

3.3.3 ผลการเก็บข้อมูลมรดกทางศิลปะสถาปัตยกรรมวัฒนธรรมไทใหญ่

มรดกทางศิลปะสถาปัตยกรรมวัฒนธรรมไทใหญ่ในเขตเทศบาลเมืองแม่ฮ่องสอน ที่ทำการเก็บข้อมูลในแต่ละชุมชน ซึ่งเรียกว่า ชุมชนป๊อก ซึ่งคาดว่าเป็นมรดกทางศิลปะสถาปัตยกรรมวัฒนธรรมวัฒนธรรมไทใหญ่ ในเขตเทศบาล ทั้งหมด 6 ชุมชน ได้แก่ ชุมชนวัดปางลื้อ ชุมชนป๊อกกาเดเก่า ชุมชนกลางเวียง ชุมชนวัดดอนเจดีย์ ชุมชนตะวันออก และชุมชนหนองจองคำ มีจำนวนทั้งสิ้น 55 รายการ ประกอบด้วยข้อมูลแหล่งมรดกทางศิลปะสถาปัตยกรรมวัฒนธรรมไทใหญ่ ประกอบด้วย ประวัติความเป็นมา ลักษณะทางกายภาพของแหล่งมรดกวัฒนธรรมไทใหญ่ คุณค่าความสำคัญที่เกี่ยวข้องกับวัฒนธรรมไทใหญ่ และสภาพสื่อของการเรียนรู้คุณค่าของมรดกวัฒนธรรมไทใหญ่ ดังรายละเอียดที่ได้นำเสนอในบทที่ 4

3.3.4 การวิเคราะห์คุณค่า และสภาพปัญหาของมรดกศิลปะสถาปัตยกรรมไทใหญ่

เป็นการศึกษาวิเคราะห์เพื่อให้เห็นถึงคุณค่าและสภาพปัญหาของการเรียนรู้มรดกวัฒนธรรมไทใหญ่ของเยาวชนในท้องถิ่น ซึ่งมีขั้นตอน และการดำเนินการดังนี้

- (1) คุณค่าของมรดกทางศิลปะสถาปัตยกรรมวัฒนธรรมไทใหญ่ในเขตเทศบาลเมืองแม่ฮ่องสอน เป็นการวิเคราะห์ภาพรวมด้านประวัติศาสตร์ สังคม วัฒนธรรม และศิลปกรรม
- (2) สภาพปัญหาของการเรียนรู้มรดกทางศิลปะสถาปัตยกรรมวัฒนธรรมไทใหญ่ในเขตเทศบาลเมืองแม่ฮ่องสอน เป็นการวิเคราะห์สภาพแหล่งมรดกวัฒนธรรม เพื่อการจัดการเส้นทางการเรียนรู้มรดกทางศิลปะสถาปัตยกรรมวัฒนธรรมไทใหญ่สำหรับเยาวชนในท้องถิ่น ทั้ง 2 ประเภทของมรดกศิลปะสถาปัตยกรรมวัฒนธรรมไทใหญ่ โดยปรับประยุกต์จากองค์ประกอบของแหล่งท่องเที่ยว 3 A's และดังรายละเอียดที่ได้นำเสนอในบทที่ 4

3.4 การศึกษา และวิเคราะห์เพื่อการจัดการเส้นทางการเรียนรู้มรดกทางศิลปสถาปัตยกรรมวัฒนธรรมไทใหญ่สำหรับเยาวชนในท้องถิ่น

ขั้นตอนนี้เป็นขั้นตอนการศึกษาและวิเคราะห์เพื่อหารูปแบบของการจัดการเส้นทางการเรียนรู้มรดกทางศิลปสถาปัตยกรรมสำหรับเยาวชนในท้องถิ่นประกอบด้วยขั้นตอนต่าง ๆ ดังนี้

3.4.1 การคัดเลือกมรดกศิลปสถาปัตยกรรมวัฒนธรรมไทใหญ่เพื่อการจัดการเส้นทางการเรียนรู้

ผู้ศึกษาสร้างเกณฑ์การคัดเลือกมรดกทางศิลปสถาปัตยกรรมที่มีคุณค่าและความโดดเด่นแสดงถึงเอกลักษณ์ทางวัฒนธรรมวัฒนธรรมไทใหญ่ มีศักยภาพเหมาะสมต่อการเป็นแหล่งเรียนรู้ ขึ้นมา 1 ชุด ประกอบด้วยเกณฑ์การให้คะแนน และระดับค่าคะแนนที่เหมาะสม เพื่อการคัดเลือกมรดกทางศิลปสถาปัตยกรรมวัฒนธรรมไทใหญ่ โดยประยุกต์เกณฑ์การพิจารณาคูณค่าของทรัพยากรวัฒนธรรม ที่กำหนดโดยองค์กรสากล ด้านการศึกษา และการอนุรักษ์มรดกวัฒนธรรม (ICOMOS) ร่วมกับข้อมูลด้านบริบททางประวัติศาสตร์ สังคม และวัฒนธรรมชาวไทใหญ่ตามที่ได้ศึกษาไว้ในบทที่ 2 นำมาใช้เป็นเกณฑ์การประเมินค่ามรดกทางศิลปสถาปัตยกรรมวัฒนธรรมไทใหญ่ ในเขตเทศบาลเมืองแม่ฮ่องสอน จำนวน 5 เกณฑ์ คือ

- 1) คุณค่าด้านประวัติศาสตร์
- 2) ด้านวัฒนธรรม
- 3) ด้านสังคม
- 4) ด้านศิลปกรรม
- 5) ด้านศักยภาพของมรดกวัฒนธรรมไทใหญ่

ใช้มาตรวัดแบบลิเคิร์ต (Likert scale) เพื่อวัดค่าคะแนน 5 ระดับ รูปแบบ Rating Scale กำหนดค่าคะแนน 5 ระดับ คือ ระดับมากที่สุด มาก ปานกลาง น้อย และน้อยที่สุด แล้ววิเคราะห์ผลแบบ (Weight Sum Analysis) และคัดเลือกมรดกทางศิลปสถาปัตยกรรมที่มีคุณค่าและมีความโดดเด่นแสดงถึงเอกลักษณ์ทางวัฒนธรรมวัฒนธรรมไทใหญ่ มีศักยภาพเหมาะสมต่อการเป็นแหล่งเรียนรู้มรดกทางศิลปสถาปัตยกรรมวัฒนธรรมไทใหญ่ สำหรับเยาวชนในท้องถิ่นในเขตเทศบาลเมืองแม่ฮ่องสอน การประเมินใช้คะแนนรวมเพื่อตัดสินค่าของแต่ละแหล่งมรดกวัฒนธรรมที่มีคะแนนรวมตั้งแต่ 15 คะแนน หรือคิดเป็นร้อยละ 60 ขึ้นไป จะถูกคัดเลือกเป็นแหล่งเรียนรู้ในเส้นทางการเรียนรู้มรดกทาง

วัฒนธรรมไทใหญ่สำหรับเยาวชนในท้องถิ่น ในเขตเทศบาลเมืองแม่ฮ่องสอน ซึ่งแหล่งมรดกวัฒนธรรมเหล่านี้ จะได้รับการศึกษาในรายละเอียดต่อไปเพื่อนำเอาคุณค่าและศักยภาพของแหล่งวัฒนธรรมเหล่านั้นมาจัดการเป็นเส้นทางเรียนรู้มรดกทางศิลปะสถาปัตยกรรมวัฒนธรรมไทใหญ่สำหรับเยาวชนในท้องถิ่นในเขตเทศบาลเมืองแม่ฮ่องสอน

ผลของการประเมินคุณค่าและมีความโดดเด่นแสดงเอกลักษณ์ทางวัฒนธรรมวัฒนธรรมไทใหญ่ในเขตเทศบาลเมืองแม่ฮ่องสอน จังหวัดแม่ฮ่องสอน และมีศักยภาพในการจัดเป็นเส้นทางการเรียนรู้มรดกศิลปะสถาปัตยกรรมวัฒนธรรมไทใหญ่สำหรับเยาวชนในท้องถิ่น ในเขตเทศบาลเมืองแม่ฮ่องสอน สามารถคัดเลือกมรดกทางศิลปะสถาปัตยกรรมวัฒนธรรมไทใหญ่ ได้ 39 รายการ ดังรายชื่อมรดกวัฒนธรรมต่อไปนี้

- (1) ร้านละออ หรือร้านขอดคำเรื่อนแก้ว (เรือนร้านค้า, ที่พักอาศัย)
- (2) ร้านอัญมณี (เรือนร้านค้า, ที่พักอาศัย)
- (3) ร้านเสื้อผ้า และร้านควิเพรส (เรือนร้านค้า, ที่พักอาศัย)
- (4) ร้านป่าตอง (เรือนร้านค้าแบบห้องแถว, ที่พักอาศัย)
- (5) บ้านโบราณ 100 ปี (ที่พักอาศัย)
- (6) ผับCrossroad (เรือนร้านค้า, ที่พัก)
- (7) ร้านอาหารเฮินยายแก้ว (เรือนร้านค้า, ที่พักอาศัย)
- (8) ร้านเสื้อผ้า On air (เรือนร้านค้าแบบห้องแถว)
- (9) ร้านอาหาร ไผ่ (เรือนร้านค้า, ที่พักอาศัย)
- (10) อาคาร ร.ส.พ. (ศูนย์ประสานงานพิพิธภัณฑน์มีชีวิตเมืองแม่ฮ่องสอน)
- (11) เจดีย์ธาตุงค์ใหญ่ (วัดพระธาตุดอยกองมู)
- (12) เจดีย์ธาตุงค์เล็ก (วัดพระธาตุดอยกองมู)
- (13) ศาลาการเปรียญ (วัดพระธาตุดอยกองมู)
- (14) อุโบสถ (วัดพระธาตุดอยกองมู)
- (15) วิหาร (วัดพระธาตุดอยกองมู)
- (16) ส่างหวาง ชุ่มประตู่ทางเข้า (วัดก้ำก่อ)
- (17) ศาลาการเปรียญ (วัดก้ำก่อ)
- (18) เจดีย์ธาตุงค์เก่า และองค์ใหม่ (วัดก้ำก่อ)
- (19) อุโบสถ (วัดก้ำก่อ)

- (20) ศาลาหลวงปู่โต (วัดก้าก้อ)
- (21) ศาลาการเปรียญ (วัดม่วยต่อ)
- (22) เจดีย์ธาตุ 6 องค์ (วัดม่วยต่อ)
- (23) อุโบสถ (วัดม่วยต่อ)
- (24) ศาลาการเปรียญ (วัดพระนอน)
- (25) อุโบสถ (วัดพระนอน)
- (26) เจดีย์ธาตุทรงปราสาท (วัดพระนอน)
- (27) วิหารพลาละแข่ง (วัดหัวเวียง)
- (28) ศาลาเจ้าศีลอาคารไม้ (วัดหัวเวียง)
- (29) ศาลาการเปรียญ (วัดหัวเวียง)
- (30) หอระฆัง (วัดหัวเวียง)
- (31) อุโบสถ (วัดหัวเวียง)
- (32) เจดีย์ธาตุ (วัดหัวเวียง)
- (33) วิหารหลวงพ่อโต (วัดจองคำ)
- (34) ศาลาการเปรียญ (วัดจองคำ)
- (35) อุโบสถ (วัดจองคำ)
- (36) ชุ่มพระพุทธรูปพระมหากัจจายน์ (วัดจองคำ)
- (37) เจดีย์และวิหารเล็ก (วัดจองกลาง)
- (38) ศาลาการเปรียญ (วัดจองกลาง)
- (39) เจดีย์และวิหารเล็กเก่า (วัดจองกลาง)

3.4.2 การจำแนกประเภทมรดกทางศิลปสถาปัตยกรรมวัฒนธรรมไทใหญ่ในเขตเทศบาลเมืองแม่ฮ่องสอนที่ได้รับการคัดเลือก

ทำการจัดระเบียบข้อมูลมรดกทางศิลปสถาปัตยกรรมวัฒนธรรมไทใหญ่ที่ได้รับการคัดเลือก 39 รายการ ที่มีคุณค่าและมีความโดดเด่นแสดงเอกลักษณ์ทางวัฒนธรรมวัฒนธรรมไทใหญ่ในเขตเทศบาลเมืองแม่ฮ่องสอน จังหวัดแม่ฮ่องสอน และมีศักยภาพในการจัดเป็นเส้นทางการเรียนรู้มรดกศิลปสถาปัตยกรรมวัฒนธรรมไทใหญ่สำหรับเยาวชนในท้องถิ่น ในเขตเทศบาลเมืองแม่ฮ่องสอน ซึ่งผลการจำแนกประเภทมรดกวัฒนธรรมไทใหญ่ซึ่งได้รับการคัดเลือก จำแนกออกได้ 2 ประเภท คือ

(1) ประเภทเรือนเรือนพื้นถิ่นแบบไทใหญ่ ย่านถนนสิงหนาดบำรุง

มีจำนวน 10 แห่ง ประกอบด้วย

- (1.1) ร้านละอ หรือร้านยอดคำเรือนแก้ว (เรือนร้านค้า, ที่พักอาศัย)
- (1.2) ร้านอัญมณี (เรือนร้านค้า, ที่พักอาศัย)
- (1.3) ร้านเสื้อผ้า และร้านคิวเพรส (เรือนร้านค้า, ที่พักอาศัย)
- (1.4) ร้านป่าดอ (เรือนร้านค้าแบบห้องแถว, ที่พักอาศัย)
- (1.5) บ้านโบราณ 100 ปี (ที่พักอาศัย)
- (1.6) ฝั้บCrossroad (เรือนร้านค้า, ที่พัก)
- (1.7) ร้านอาหารเฮินยายแก้ว (เรือนร้านค้า, ที่พักอาศัย)
- (1.8) ร้านเสื้อผ้า On air (เรือนร้านค้าแบบห้องแถว)
- (1.9) ร้านอาหาร ไม้ (เรือนร้านค้า, ที่พักอาศัย)
- (1.10) อาคาร ร.ส.พ. (ศูนย์ประสานงานพิพิธภัณฑน์มีชีวิตเมืองแม่ฮ่องสอน)

(2) ประเภทวัดแบบไทใหญ่ และสถาปัตยกรรมพื้นถิ่นทางศาสนา

มีจำนวน 29 แห่ง ประกอบด้วย

- (2.1) เจดีย์ธาตุองค์ใหญ่ (วัดพระธาตุคอกงมู)
- (2.2) เจดีย์ธาตุองค์เล็ก (วัดพระธาตุคอกงมู)
- (2.3) ศาลาการเปรียญ (วัดพระธาตุคอกงมู)
- (2.4) อุโบสถ (วัดพระธาตุคอกงมู)
- (2.5) วิหาร (วัดพระธาตุคอกงมู)
- (2.6) ส่างหว่าง ชุ่มประคุดทางเข้า (วัดก้ำก่อ)
- (2.7) ศาลาการเปรียญ (วัดก้ำก่อ)
- (2.8) เจดีย์ธาตุเก่า และองค์ใหม่ (วัดก้ำก่อ)
- (2.9) อุโบสถ (วัดก้ำก่อ)
- (2.10) ศาลาหลวงปู่โต (วัดก้ำก่อ)
- (2.11) ศาลาการเปรียญ (วัดม่วยต่อ)
- (2.12) เจดีย์ธาตุ 6 องค์ (วัดม่วยต่อ)
- (2.13) อุโบสถ (วัดม่วยต่อ)
- (2.14) ศาลาการเปรียญ (วัดพระนอน)
- (2.15) อุโบสถ (วัดพระนอน)
- (2.16) เจดีย์ธาตุทรงปราสาท (วัดพระนอน)

- (2.17) วิหารพลาละแ่ง (วัดหัวเวียง)
- (2.18) ศาลาเจ้าศีลอาการไม้ (วัดหัวเวียง)
- (2.19) ศาลาการเปรียญ (วัดหัวเวียง)
- (2.20) หอระฆัง (วัดหัวเวียง)
- (2.21) อุโบสถ (วัดหัวเวียง)
- (2.22) เจดีย์ธาตุ (วัดหัวเวียง)
- (2.23) วิหารหลวงพ่อโต (วัดจองคำ)
- (2.24) ศาลาการเปรียญ (วัดจองคำ)
- (2.25) อุโบสถ (วัดจองคำ)
- (2.26) ชุ่มพระพุทธรูปพระมหากัจจายน (วัดจองคำ)
- (2.27) เจดีย์และวิหารเล็ก (วัดจองกลาง)
- (2.28) ศาลาการเปรียญ (วัดจองกลาง)
- (2.29) เจดีย์และวิหารเล็กเก่า (วัดจองกลาง)

3.4.3 ความคิดเห็นและเสนอแนะความต้องการเรียนรู้ ในเส้นการเรียนรู้มรดกทางศิลปะสถาปัตยกรรมวัฒนธรรมไทใหญ่

หัวข้อนี้เป็นการเก็บข้อมูลจากกลุ่มเยาวชน ซึ่งเป็นตัวแทนของเยาวชนในเขตเทศบาลเมืองแม่ฮ่องสอน เพื่อรับทราบข้อคิดเห็น และข้อเสนอแนะถึงความต้องการในการเรียนรู้ในเส้นการเรียนรู้มรดกทางศิลปะสถาปัตยกรรมวัฒนธรรมไทใหญ่ ซึ่งความคิดเห็นและข้อเสนอแนะความต้องการในการเรียนรู้ของเยาวชน จะถูกนำมาใช้ประกอบการวิเคราะห์และพิจารณาหารูปแบบของเส้นทางการเรียนรู้มรดกศิลปะสถาปัตยกรรมวัฒนธรรมไทใหญ่สำหรับเยาวชนในท้องถิ่น โดยใช้วิธีการสนทนากลุ่ม (Focus Group Discussion) ซึ่งเยาวชนที่เข้าร่วมการสนทนากลุ่ม ใช้วิธีการคัดเลือกผู้เข้าร่วมสนทนากลุ่ม ใช้วิธีการสุ่มตัวอย่าง (Sampling) แบบจงใจ (Purposive Sampling) จากตัวแทนของ“ทีมยุวศึกษามรดกวัฒนธรรมไทใหญ่เมืองแม่ฮ่องสอน” จำนวน 12 คน ซึ่งทำหน้าที่ในเป็นหัวหน้า และรองหัวหน้าในแต่ละทีมย่อยของทีมยุวศึกษามรดกวัฒนธรรมไทใหญ่เมืองแม่ฮ่องสอน ประกอบด้วยรายชื่อผู้เข้าร่วมสนทนากลุ่ม ดังนี้

1) นายพงษ์พล ไม่มีชื่อสกุล	หัวหน้าทีมย่อยที่ 1
2) นายรังสฤษฏ์ โชคเสกสรรค์	รองหัวหน้าทีมย่อยทีมที่ 1
3) นางสาวศศิวิมล คำดีเจริญ	หัวหน้าทีมย่อยที่ 2
4) นางสาวธันชชา สุธรรม	รองหัวหน้าทีมย่อยทีมที่ 2

5) นายชยันต์ ผู้คอก	หัวหน้าทีมย่อยทีมที่ 3
6) นายชิษณุพงศ์ โชคเสกสรร	รองหัวหน้าทีมย่อยที่ 3
7) นางสาวส่วยอิ่ง ไม่มีชื่อสกุล	หัวหน้าทีมย่อยที่ 4
8) นางสาวพรพรรณ กิตติदानวงศ์	รองหัวหน้าทีมย่อยทีมที่ 4
9) นางสาวปิยะนันท์ นันดาทิพย์	หัวหน้าทีมย่อยทีมที่ 5
10) นางสาวสมหญิง วรรณ โฉ	รองหัวหน้าทีมย่อยทีมที่ 5
11) นายวรัตน์ ธนชบวรวิทย์	หัวหน้าทีมย่อยที่ 7
12) นายการ์นต์ สันติกรรม	รองหัวหน้าทีมย่อยทีมที่ 6

โดยมีประเด็นในการสนทนากลุ่ม ครั้งนี้ 4 ประเด็น ดังนี้

1. การจัดกลุ่มของมรดกทางศิลปสถาปัตยกรรมวัฒนธรรมไทใหญ่สำหรับการจัดเส้นทางการเรียนรู้สำหรับเยาวชนในท้องถิ่น
2. การจัดเส้นทางการเรียนรู้ที่เหมาะสมสำหรับเยาวชน
3. ปัญหาของแหล่งมรดกวัฒนธรรมที่มีผลต่อการจัดเส้นทาง พิจารณาจากผลการจำแนกประเภทมรดกวัฒนธรรมไทใหญ่ ทั้งหมด 2 ประเภท ได้แก่ ประเภทเรือนล้านคำแบบไทใหญ่ และเรือนพื้นถิ่นแบบไทใหญ่ และประเภทวัดแบบไทใหญ่ และสถาปัตยกรรมทางศาสนา มีประเด็นย่อย ดังนี้
 - ลักษณะทางกายภาพของแหล่งมรดกวัฒนธรรมปัจจุบัน
 - สื่อการเรียนรู้ และวิธีการเรียนรู้จากแหล่งเรียนรู้
 - การเข้าถึงแหล่งเรียนรู้แต่ละแห่งในแต่ละเส้นทาง วิธีการเดินทางที่เหมาะสมและสิ่งอำนวยความสะดวก สาธารณูปโภคต่าง ๆ
4. การเสนอความต้องการ และข้อเสนอแนะในการจัดการแหล่งมรดกวัฒนธรรมสำหรับการเป็นแหล่งเรียนรู้ (พิจารณาจากปัญหา)

การสนทนากลุ่ม (Focus Group Discussion) ครั้งนี้ ใช้สถานที่สนทนาที่วัดหัวเวียง และใช้เวลาสนทนากลุ่มประมาณ 2 ชั่วโมง โดยมีผู้ศึกษาทำหน้าที่เป็นผู้ดำเนินการสนทนา (Moderater) ในประเด็นการสนทนาเกี่ยวกับ

ผลของการสนทนากลุ่มครั้งนี้ มีรายละเอียดในบทที่ 5

3.4.4 การศึกษาวิเคราะห์เพื่อหารูปแบบของเส้นทางการเรียนรู้มรดกทางศิลปสถาปัตยกรรมวัฒนธรรมไทใหญ่สำหรับเยาวชนในท้องถิ่น

ขั้นตอนนี้เป็นกระบวนการของการศึกษาวิเคราะห์เพื่อสรุปความเห็น และเสนอรูปแบบของเส้นทางการเรียนรู้มรดกทางศิลปสถาปัตยกรรมวัฒนธรรมไทใหญ่สำหรับเยาวชนในท้องถิ่น ซึ่งจะนำผลของการศึกษาในขั้นตอนที่ผ่านมาพิจารณา และวิเคราะห์ ดังนี้

- (1) พิจารณาคูณค่าของมรดกทางศิลปสถาปัตยกรรมวัฒนธรรมไทใหญ่ที่ได้รับการคัดเลือก และจำแนกประเภท
- (2) พิจารณาแนวทางของความคิดเห็นและข้อเสนอแนะของกลุ่มเยาวชนที่ได้จากวิธีการสนทนากลุ่ม (Focus Group) จากกลุ่มเยาวชน “ทีมยุวศึกษามรดกวัฒนธรรมไทใหญ่เมืองแม่ฮ่องสอน”

จากการศึกษาวิเคราะห์โดยนำข้อมูลทั้งสองส่วนดังกล่าวมาพิจารณา ผู้ศึกษาจึงสรุปและลงความเห็นไว้ว่า

- ก. รูปแบบที่เหมาะสมสำหรับเส้นทางการเรียนรู้มรดกทางศิลปสถาปัตยกรรมวัฒนธรรมไทใหญ่ สำหรับเยาวชนในท้องถิ่นครั้งนี้ คือ จัดให้เป็นเส้นทางการเรียนรู้มรดกทางศิลปสถาปัตยกรรมวัฒนธรรมไทใหญ่สำหรับเยาวชนในท้องถิ่นในเขตเทศบาลเมืองแม่ฮ่องสอน ตามข้อมูลของมรดกวัฒนธรรมที่ได้รับการคัดเลือกและข้อเสนอแนะของเยาวชน ประกอบด้วยเส้นทางการเรียนรู้ ดังนี้
 - 1) เส้นทางการเรียนรู้เรือนร้านค้าไทใหญ่ และเรือนพื้นถิ่น
 - 2) เส้นทางการเรียนรู้วัดแบบไทใหญ่ และสถาปัตยกรรมทางศาสนา
- ข. วิธีการจัดการเส้นทางการเรียนรู้ เพื่อเป็นแนวในการดำเนินการ และปฏิบัติให้บรรลุเป้าหมายในการจัดเส้นทางการเรียนรู้มรดกทางศิลปสถาปัตยกรรมวัฒนธรรมไทใหญ่สำหรับเยาวชนในท้องถิ่น ในเขตเทศบาลเมืองแม่ฮ่องสอน ผู้ศึกษาได้ทำการศึกษาวิเคราะห์ ซึ่งสรุปได้ว่า

เส้นทางการเรียนรู้มรดกทางศิลปสถาปัตยกรรมวัฒนธรรมไทใหญ่สำหรับเยาวชนในท้องถิ่น ในเขตเทศบาลเมืองแม่ฮ่องสอน ควรจัดเป็นเส้นทางเดียว ที่สามารถเรียนรู้ได้ภายใน 1 วัน เนื่องจากข้อมูลของแหล่งมรดกวัฒนธรรมประเภทเรือนค้าไทใหญ่ และเรือนพื้นถิ่นที่ได้คัดเลือกมีเอกลักษณ์เรือนพื้นถิ่นไทใหญ่ที่โดดเด่น และ

สอดคล้องกับบริบทของพื้นที่ ซึ่งตั้งอยู่ตลอดเส้นทาง ย่านการค้าถนนสิงหนาทบำรุง ในเขตเทศบาลแม่ฮ่องสอน และแต่เรือนตั้งอยู่ไม่ห่าง และสะดวกในการเดินศึกษา เรียนรู้รวมทั้งศูนย์ประสานงานพิพิธภัณฑ์มีชีวิตเมืองแม่ฮ่องสอน ที่สามารถให้ข้อมูล พื้นฐานด้าน โครงสร้างสถาปัตยกรรมเรือนแบบไทใหญ่ได้ดี ซึ่งสามารถดึงดูดและ เรียกร้องความสนใจ ให้กับผู้ที่สนใจศึกษา ตลอดจนนักท่องเที่ยวที่ต้องการเรียนรู้ เพราะเป็นย่านธุรกิจตั้งอยู่ใจกลางเมืองแม่ฮ่องสอน สำหรับมรดกวัฒนธรรมประเภท วัดแบบไทใหญ่ ที่ได้คัดเลือกมีความโดดเด่นตามลักษณะสถาปัตยกรรมวัดแบบไท ใหญ่ และมีความเข้มข้นของประวัติศาสตร์ความเป็นมาของสถาปัตยกรรมทาง ศาสนาของแต่ละวัด ประกอบกับตั้งอยู่ในพื้นที่ไม่ห่างกันมาก สามารถเดินทางเข้าถึง แหล่งเรียนรู้ได้สะดวก การจัดเส้นทางการเรียนรู้ประเภทวัดแบบไทใหญ่จึงเหมาะสม ที่จัดแยกอีกหนึ่งเส้นทางเฉพาะสำหรับการเรียนรู้ด้านสถาปัตยกรรมวัดแบบไทใหญ่ ดังรายละเอียดที่ได้นำเสนอในบทที่ 5

3.5 การจัดการเส้นทางการเรียนรู้มรดกทางศิลปะสถาปัตยกรรมวัดแบบไทใหญ่สำหรับเยาวชนใน ท้องถิ่น

เป็นขั้นตอนการเสนอรูปแบบและวิธีการจัดการเส้นทางการเรียนรู้มรดกทางศิลปะสถาปัตยกรรม วัดแบบไทใหญ่ สำหรับเยาวชนในท้องถิ่น เพื่อการกระตุ้นเตือนและสร้างสำนึกให้กับกลุ่มเยาวชน เมืองแม่ฮ่องสอน ได้เรียนรู้เข้าใจ และสำนึกรักในวัฒนธรรมของตน ซึ่งประกอบด้วยหัวข้อดังนี้

3.5.1 องค์ความรู้ของมรดกทางศิลปะสถาปัตยกรรมวัดแบบไทใหญ่ เพื่อการจัดการเส้นทาง เรียนรู้เรือนร้านค้าไทใหญ่ และเรือนพื้นถิ่น

3.5.2 เส้นทางการเรียนรู้มรดกทางศิลปะสถาปัตยกรรมวัดแบบไทใหญ่ สำหรับเยาวชนใน ท้องถิ่น

ซึ่งผู้ศึกษาได้เสนอผลการจัดเส้นทางเรียนรู้ได้ 2 เส้นทาง คือ

เส้นทางที่ 1 เส้นทางการเรียนรู้เรือนร้านค้าไทใหญ่ และเรือนพื้นถิ่น

เส้นทางที่ 2 เส้นทางเรียนรู้วัดแบบไทใหญ่ และสถาปัตยกรรมทางศาสนา

ดังรายละเอียดที่ได้นำเสนอในบทที่ 5